

Dalok¹

A Kocsár-dalokat főként a kortárs magyar költők versei ihlették. A zeneszerző számos költővel személyes kapcsolatban volt, Csukás Istvánnal, Áprily Lajossal, Ágh Istvánnal, és különösen Gyurkovics Tiborral közeli barátságba került. Alkalmanként találkozott Nagy Lászlóval és Kányádi Sándorral is. Míg Kányádi Sándor verseire a nagyszámú kórusmű mellett dalokat is írt, másik kedvenc költőjének, Nagy Lászlónak verseit csak kórusok megzenésítésére választotta. Ennek magyarázata két szempontra vezethető vissza. Zenei szempontból a Nagy László-versek légkörének, érzelmi töltésének megjelenítéséhez Kocsár alkalmasabbnak találta a kórushangzás lehetőségeit, és a zenei gyakorlat oldaláról az a tapasztalat is motiválta döntését, hogy a kórusművek, mint többnyire megrendelésre készült kompozíciók, a komponálást követően egyhamar, inspiráló, élő előadásban szólaltak meg.

A magyar kortárs költők verseire készült dalok keletkezésük ideje szerint két csoportba oszthatók. Az első periódusba az 1955 és 1976 közötti dalok, a másodikba az 1992 és 2015-ig készült művek sorolhatók. A két korszak közötti kapcsolatot két Kassák-versekre írott ciklus jelenti. 1976-ban a fuvolával és cimbalommal kísért *Kassák-dalok*kal zárul az első periódus, és 1992-ben, *A félelem felhői* című cimbalom-kíséretes sorozattal tért vissza a szerző a műfajhoz.

A fuvola és cimbalom által kísért 1976-os *Kassák-dalok* ciklus Fábíán Mártának köszönhetően nem csak lemezen jelent meg (Gramofon, 2000) hanem számos itthoni és külföldi koncerten is elhangzott olyan kitűnő előadóművészek, mint Tokody Ilona, Szőkefalvi Nagy Katalin énekesek, illetve Matúz István és ifj. Kovács Imre fuvolaművészek tolmácsolásában. A mű sikerét bizonyítja, hogy egy 2012-ben megrendezett kortárs zenei fesztiválon a mű teljesen időszerűnek, eredetinek hatott az akkori legifjabb generáció alkotásai között.

A félelem felhői című hét dalból álló sorozat 16 évvel később, mintegy az utána következő daltermés nyitányaként született, de zenei gesztusaiban még magán hordozza az 1976-os dalciklusra jellemző szabad hangvételt. A mű kottaképét a hatodik dalt leszámítva, a kötetlen, az ütemvonalakat nélkülöző notáció jellemzi.

---

¹ A fejezet szerzője Szalai Katalin.

Az első csoportba tartozó dalok kíséretét gyakran több hangszer, olykor egész hangszeres kamaraegyüttes látja el. A késői korszakban keletkezett daloknál Kocsár a hagyományos énekszólam-zongorakísérettel megoldást alkalmazza. A zeneszerző munkamódszerére jellemző, hogy egy-egy költő több versét szinte egy időben komponálja meg, és ezeket egy csokorban adja közre. Az életmű több mint kilencven dalának nagy része sorozatokban jelent meg. A ciklusokban való gondolkodás a dalszerző egész pályáját végig kíséri, a kezdetektől (*József Attila-dalok*, *Rongyszőnyeg* (Weöres Sándor) a 2000-es évekig (*Dalok Csukás István verseire*, *Dalok Moldvay József verseire*).

A népdalok kísérettel ellátott feldolgozásai, amelyeket gyakran igen rövid idő alatt a Magyar Rádió népzenei műsorai számára komponált a szerző, külön csoportot alkotnak, és ahhoz az időszakhoz köthetők, amelyben Kocsár az rádió népzenei rovatának vezetője volt (1974-83). Ezek a feldolgozások elhangzottak a rádió népzenei műsoraiban, de további előadásaikról sajnos nem maradtak fenn adatok. A *Három keserves ének* (*Hegyek völgyek között állok*, *Ha folyóvíz volnék*, *A párjavesztett gerlice*) sorsát illetően szerencsés fordulatot jelentett az a körülmény, hogy 2008-ban, Wiedemann Bernadett és Virág Emese koncertpódiumon ismét előadták e műveket. A népdalfeldolgozások kíséretét Kocsár többnyire a népi zenekar hangszereiből válogatva állította össze: állandó hangszere a cimbalom volt, és alkalmasszerűen alkalmazta továbbá a furulyát, a klarinétot és a vonós hangszereket. (A cimbalom később megjelenik a *Kassák-dalok* kíséretében is.)

Kocsár dalainak nagy része hosszú ideig kéziratban maradt. Így fordulhatott elő, hogy néhány dal kézírata napjainkig a bemutató előadóművészeknél vagy a szerző számítógépében lappangott, és csak a legutóbbi időkben került elő. Ekképpen bukkantak fel a szerző pályájának korai éveiből a *Pásztorlány dala*, (Vörösmarty M., 1956), a *Hörcsög* (Simon Lajos, 1960), az *Arany virágocská* (Györe Imre, 1960), és a 2010-es évekből a *Virágének* (Radnóti Miklós, 2013), a *Két karodban* (Radnóti Miklós 2013) és a *Volna még ének* (Kányádi Sándor, 2015). Hasonlóképpen a korai *Rongyszőnyeg* című dalciklus hangszerelt változatának kéziratát nemrégiben a fejezet szerzője fedezte fel.